

ต้นไม้ใบหญ้า

ว่าน...เสน่ห์แห่งไม้ประดับ

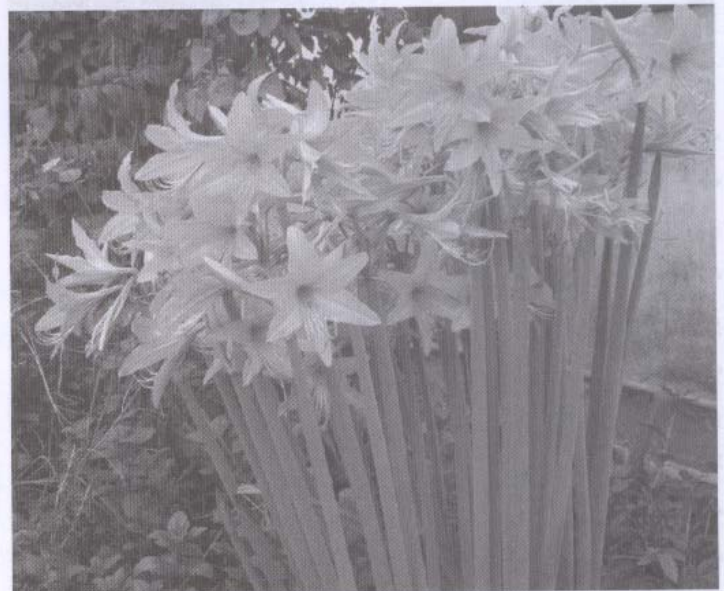
“ว่าน” เป็นคำที่ใช้เรียกนำหน้าชื่อต้นไม้ โดยเฉพาะต้นไม้ที่ใช้ประโยชน์ทางด้านสมุนไพรและไม้ประดับบางชนิด ว่านหลายชนิดถูกเรียกว่า “ว่าน” จนติดปากและเป็นที่ยอมรับกันมาแต่โบราณ จากการสืบค้นพบว่ามีการกล่าวถึงว่านในหนังสือตำรายาไทยชื่อ *แพทย์ศาสตร์สงเคราะห์* รวบรวมโดย *พระยาพิศประสาทเวช* ในปี พ.ศ. ๒๔๕๒ และหนังสือชื่อ *แพทย์ตำบล เล่ม ๑* รวบรวมจัดพิมพ์โดย *พระยาแพทย์พงศา วิสุธาธิบดี* (สุน สุทรเวช) ต้นตระกูลสุนทรเวช ในปี พ.ศ. ๒๔๖๔ หนังสือทั้ง ๒ เล่ม กล่าวถึงว่าน ๕ ชนิดเท่านั้น คือ **ว่านกีบเรด ว่านนางคำ ว่านหางช้าง ว่านน้ำ และว่านแประ**

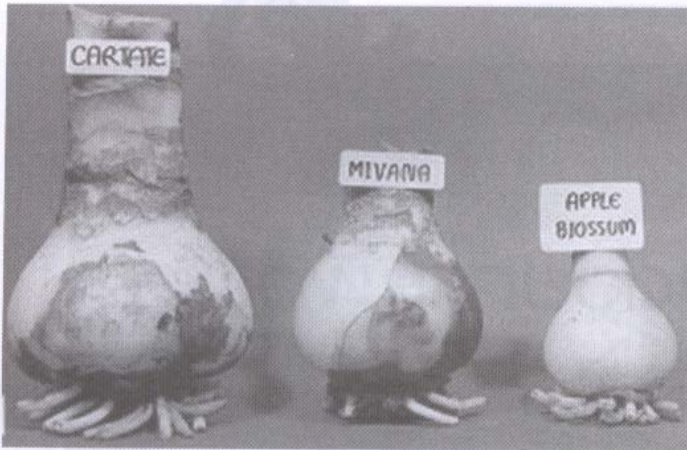
แต่หลังจากปี ๒๔๖๔ เป็นต้นมา ว่านจึงเริ่มเป็นที่แพร่หลาย มีตำราที่กล่าวถึงลักษณะว่าน ตำราที่รวบรวมความรู้เกี่ยวกับว่าน ในปี ๒๔๗๖ *หลวงประพจน์สรรพากร* รวบรวมหนังสือตำรากระบิลว่าน จนเป็นที่ยอมรับในหมู่นักเล่นว่านและนับว่าเป็นตำราที่ให้ความรู้เรื่องว่านอย่างสมบูรณ์ที่สุด แม้ราชบัณฑิตยสถานยังยอมรับและใช้เป็นหนังสืออ้างอิงในการชำระพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน โดยนิยามไว้ว่า **“ว่าน คือ พืชที่มีหัวบ้าง ที่ไม่มีหัวบ้าง ใช้เป็นยาบ้าง ใช้อยู่ยังคงกระพินบ้าง”** เห็นได้ว่าความหมายตามพจนานุกรม ว่านคือ พืชที่มีหัวหรือไม่มีหัวก็ได้ บางชนิดปลูกเพื่อใช้เป็นยาสมุนไพร เป็นเครื่องรางของขลัง ป้องกันอันตราย แมลงมีพิษหรือสัตว์มีพิษกัดต่อย ยาเบื่อเมา ยาสั่ง ยาเสพติด สามารถดับพิษร้ายให้หายได้ ว่านแต่ละชนิดมีคุณาภภาพันดาลให้เกิดผล เกิดโชคลาภ ทำมาค้าขึ้น เงินทองไหลมาเทมา มีคนเคารพนับถือ มีความเชื่อกันว่า การปลูกเลี้ยงว่าน ถ้าทำให้ถูกต้องตามพิธีการ ให้ความสำคัญว่าว่านเป็นของศักดิ์สิทธิ์มีอิทธิฤทธิ์ ก็ต้องมีพิธีมากกว่าการปลูกเลี้ยงธรรมดา เพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลแก่ผู้ปลูกเลี้ยงและเป็นการเพิ่มฤทธานุภาพให้แก่ว่าน เช่น เวลารดน้ำต้องเสกคาถากำกับเป็นบทเป็นตอนต่างกันไป ๓ จบ ๗ จบ หรือตามอายุของผู้ปลูกเลี้ยง แล้วแต่ชนิดของว่าน การชูดก็ต้องทำในวัน เดือน ต่างๆ กันทั้งข้างขึ้น ข้างแรม เช่น การชูดเก็บว่านมักเลือกวันอังคาร วันใดวันหนึ่งในเดือนสิบสองหรือไม่เกินวันพุธข้างขึ้นของเดือนอ้าย เวลาชูดใช้มือตบดินใกล้กอว่านหรือต้นว่าน แล้วเสกคาถาเรียกว่านไปตบดินไปจนจบคาถา จึงค่อยชูดนำหัวว่านขึ้นมา

นับจาก พ.ศ. ๒๔๘๔ ความนิยมว่านก็ค่อยๆ ห่างหายไปจนกระทั่ง พ.ศ. ๒๕๐๐ ความนิยมว่านก็กลับมาอีกครั้ง มีการรวบรวมจัดพิมพ์เป็นหนังสือจำหน่ายเพื่อให้ผู้สนใจที่ชอบปลูกเลี้ยงว่านได้ซื้อหาไปอ่านประกอบการปลูกกันด้วย ปัจจุบันมีการจัดแบ่งว่านออกเป็น ๓๔ วงศ์ ๕๑๒ สกุล และกว่า ๑,๗๐๐ พันธุ์ มีทั้งว่านที่ให้ประโยชน์ทางยาสมุนไพรรักษาโรค ว่านที่มีชื่อเป็นมงคล นำมาปลูกเป็นไม้ประดับ ซึ่งมีความเชื่อว่า ว่านเหล่านี้เมื่อปลูกเลี้ยงแล้วจะส่งผลให้ทำมาค้าขึ้น นำโชคลาภมาสู่ผู้ปลูกเลี้ยง และฉบับนี้ก็จะนำว่านที่มีผู้คนนิยมปลูกเลี้ยงวงศ์ลับพลังมายกตัวอย่างให้ดูสัก ๓ ชนิด

ว่านสี่ทิศ

มีชื่อสามัญ คือ Wan-See-Tit มีลำต้นเป็นหัวอยู่ใต้ดิน มีลักษณะคล้ายกับหอมหัวใหญ่ ส่วนที่โผล่ขึ้นมาเหนือดินเป็นส่วนของก้านใบ และตัวใบเท่านั้น ลักษณะของใบเป็นสีเขียว รูปหอกยาวเรียวปลายมน ขอบใบเรียบ ใบกว้างประมาณ ๓-๕ เซนติเมตร และยาวประมาณ ๒๕-๓๐ เซนติเมตร ก้านดอกจะแทงสูงขึ้นจากกอ มีความยาวประมาณ ๒๕-๓๐ เซนติเมตร ดอกออกตรงปลายก้านดอก มีสีชมพูตรงปลายดอก ดอกแยกออกเป็น ๖ กลีบ เมื่อบานเต็มที่จะกว้างประมาณ ๖-๘ เซนติเมตร และจะทยอยกันบานทีละ ๔ ดอก จึงนิยมเรียกกันว่า **“ว่านสี่ทิศ”**

การปลูกว่านสีทิต ควรปลูกลงในดินปนทราย ให้น้ำและความชื้นปานกลาง ว่านสีทิตเป็นพันธุ์ไม้ที่ชอบแสงแดดมาก จึงควรปลูกลงไว้ในที่แจ้ง จึงจะเจริญเติบโตและมีดอกได้ดี

การขยายพันธุ์ ก็ไม่ยาก เพราะว่านสีทิตจะขยายพันธุ์ โดยการแยกหน่อ หรือแยกหัวไปปลูกลงใหม่

ความเป็นมงคล เชื่อกันว่าถ้าเลี้ยงว่านสีทิตให้ออกดอกพร้อมกันได้ทั้งสี่ดอกหรือสี่ทิศ ผู้เลี้ยงจะมีโชคลาภ และหากว่าในช่วงที่ว่านสีทิตกำลังออกดอกทั้งสี่อยู่นั้น ผู้เลี้ยงคิดจะทำอะไรก็จะประสบความสำเร็จทุกประการ แต่ถ้าหากว่า ว่านสีทิตออกดอกไม่ครบทั้งสี่ดอก หรือออกดอกแค่ ๒ ดอก หรือ ๓ ดอก ก็จะไม่เป็นผลดีแก่ผู้เลี้ยง เหมือนเป็นกลางบอกเหตุว่าจะมีสิ่งไม่ดีเกิดแก่ผู้เลี้ยง

ว่านนกคุ้ม

ว่านนกคุ้ม มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Eurycle ambeinensis* (Loud) หัวอยู่ใต้ดิน ลักษณะหัวว่านคล้ายหัวว่านกระชายดำ หัวเป็นแง่งกลมๆ ติดกันเป็นพืด ใบแทงขึ้นมาจากหัวใต้ดิน หน้าใบมีลาย คล้ายปีกนก ก้านใบยาวประมาณ ๑๕-๒๐ เซนติเมตร ก้านใบแข็ง และมีร่องก้านใบ รูปใบค่อนข้างกลม ปลายใบมนแหลมเล็กน้อย โคนใบมนเว้าเข้าหาก้านใบ ซึ่งว่านนี้จะมีสวยงามอยู่ที่ใบ ดอกมีสีขาวปนม่วงเล็กน้อย ลักษณะของดอกเป็นสามเหลี่ยม

การปลูก ต้องปลูกลงในดินร่วนปนทรายหยาบ และควรปลูกลงในกระถางปากกว้างหรือกระถางปากบานทรงเตี้ย ให้กระถางมีขนาดใหญ่พอสมควร เพื่อให้การเจริญเติบโตและการแตกหน่อของหัวว่านเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว และได้ปริมาณมาก ควรรดน้ำให้ดินชุ่มทั้งเช้าและเย็นทุกวัน แต่อย่ารดให้ถึงกับโชกเกินไป จะทำให้หัวว่านเน่าได้ง่าย ให้จัดวางกระถางไว้ในที่ร่มรำไร อย่าให้โดนแดดจัด จะทำให้ขอบใบไหม้และอาจเฉาตายได้ **การขยายพันธุ์** ก็เหมือนกับว่านสีทิต คือ การแยกหน่อ

ความเป็นมงคล ของว่านนกคุ้ม คือ เชื่อกันว่า ถ้าปลูกว่านนกคุ้มไว้ในบริเวณบ้าน จะให้คุณในทางป้องกันอันตรายต่างๆ โดยเฉพาะป้องกันอัคคีภัยได้เป็นอย่างดี

ว่านมหาโชค

มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า *Eucharis spp.* ว่านมหาโชคมีลำต้นเป็นหัวอยู่ใต้ดิน ภายในหัวจะเป็นกลีบเรียงตัวซ้อนกันอยู่ คล้ายหัวหอมใหญ่ ส่วนที่โผล่ผิวดินจะเป็นก้านใบ ใบ และดอกเท่านั้น ใบลักษณะคล้ายใบพาย ปลายของใบแหลม โคนใบค่อยๆ สอดเข้าหาก้านใบ พื้นใบสีเขียวเป็นมัน มีเส้นเรียงเป็นแถวตามแนวยาวของใบ เล็กน้อย ก้านดอกเป็นทรงกรวยยาวประมาณ ๓๐-๔๐ เซนติเมตร ตรงปลายก้านแยกออกเป็น ๕-๗ ก้าน มีดอกสีขาวปลายก้าน มีกลีบเรียงซ้อนๆ กัน เป็นทรงกลม ๖ กลีบ มีเกสรกลางดอกเป็นสีเหลืองอ่อน และยังมีกลิ่นหอมอ่อนๆ ด้วย

การปลูก ควรปลูกลงในดินปนทราย รดน้ำแต่ปานกลางพอให้ดินชุ่ม และให้ได้รับแสงแดดรำไร **การขยายพันธุ์** ก็แยกหน่อไปปลูกลงเช่นเดียวกับว่านนกคุ้ม และว่านสีทิต

ความเป็นมงคล เชื่อกันว่าหากเลี้ยงว่านให้เจริญงอกงามดี ผู้เลี้ยงจะมีโชคลาภในทุกๆ ทาง ไม่ว่าจะเป็นวรรณะ พละกำลัง อนามัย ที่สมบูรณ์ และความสุข

ฉบับหน้า เรามาดูว่านในวงศ์อื่นๆ กันบ้างดีกว่าครับ ☺